

Nærkontakt med Hitler:

Viljens triumf

Da hun var 71 år, tok hun dykker-sertifikat. Om kort tid skal hennes nye film fra verdens korallrev foreligge. Leni Riefenstahl er 91 år og har selv ført kameraet under vannet.

Svensk fjernsyn har nettopp vist en oppsiktsvekkende biografisk film – i to deler og på tilsammen tre timer – om dette tyske stortalentet som ennå ikke har gitt seg. Riefenstahl har beholdt gløden, eventyrlysten og prestasjonsevnen. Hun er et unikum i filmhistorien. Og fortsatt meget kontroversiell.

Dokumentarfilmen, som svenskene viser i en serie om talenter som fulgte strømmen i Nazi-Tyskland, presenterer oss for en diva fra 1930-tallsfilmen som lar seg smigre av intervjueren, men som også kan stampe med foten og få enda sterke raseriutbrudd. Hun er sjarmerende når hun snakker om kunst og svømming og fjellklatring. Men når noen nevner forholdet til Hitler, Goebbels og andre «storheter», kommer tiradene.

Filmmakeren Ray Müller har kalt sitt årvåke portrett for «Macht der Bilder – Bildenes makt», eller i engelsktalende land «Leni Riefenstahls vidunderlige, forferdelige liv» og har vakt oppsikt med det på New York Film

Festival, en av verdens ledende dokumentarmønstre. Müller har laget et beundrende portrett som holder kritisk avstand, han har attpåtil fått lov til å beholde sine nærgående spørsmål, som gjelder «de sorte hull» i den fremstillingen hun har gitt, også i sin selvbiografi på 900 sider. Riefenstahl har vel oppfattet Müllers spørsmål som enda en sjanse til å forklare seg. Og til å gjøre en enda oppførelse. Den gamle diva fornekter seg ikke.

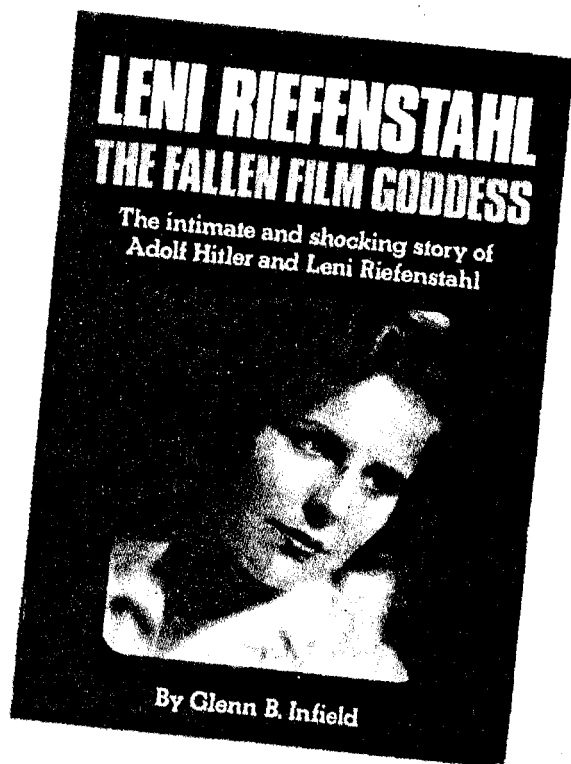
– Takten, takten, takten, sier Riefenstahl over klappbordet og ser igjen «Viljens triumf» fra 1934. Hun forteller hvordan opptak fra nazistene partidag i Nürnberg ble formet til tidenes kanskje farligste propagandafilm, orkestret med saksen på en måte som savner sidestykke. Den kan nesten virke forførende den dag i dag.

Hun oppvartet Hitler, men ble også oppvartet av ham. I memoarene og i filmen hevder hun at hun aldri var med i kretsen. Hun avviser alle påstander om at hun danset naken for diktatoren eller var Goebbels elskerinne. I så fall var hun en av de få 1930-tallsdivaene i Tyskland som unngikk det siste. Men befatningen med

hoffet rundt Hitler var ødeleggende. Etter krigen har hun ført femti rettssaker for å renske sitt navn, som hun sier det, og har med ett unntak vunnet dem alle.

Men det er ingen tvil om at den fortsatt smekre danserinnen, atleten, filmstjernen fra fjellklatrer-epos og regissøren har svermet for det heroiske og dyrket skjønnheten i menneskekroppen. Som nazistene. Riefenstahl fremstår som et slags «overmenneske», med unntaksvesenets arroganse. Hun kompromitterte seg også moralsk ved å la seg betjene av samme estetikk som Hitler. Hun laget propaganda av den, også de to olympiafilmene fra 1936 som er blitt stående som toppunkter i den genrens historie. Men her var helten over alle vakre helter den amerikanske negersprinter Jesse Owens.

Etter krigen har det vært omtrent umulig for Riefenstahl å utfolde seg som filmskaper. Teknisk og fortellermessig har filmuttrykket dermed kanskje mistet noe helt usedvanlig. Men hennes forsvarere sier at hun fikk betale for at hun var kvinne, om enn mandig nok. Dessuten er filmmediet så forførende og undergravende at dets magikere ikke må slippe til med sin demoni,

BEKJENTE: Filmskaperen Leni Riefenstahl - nå 91 år og fortsatt aktiv - benekter å ha hatt særlig med Adolf Hitler å gjøre, enda hun laget nesten geniale propagandafilmer for ham.

som en dansk skribent har formulert det. Ikke slike magikere som har kompromittert seg.

Filmen fanger inn mange av de konfliktene kunstnere har kjempet med, om ikke alltid bekjempet, i dette århundre. Konflikten gjelder ikke bare kunstnere, men i tilfellet Riefenstahl blir den tydelig og på

mange måter tragisk. Men det er en viljens triumf at hun har holdt det gående så lenge.

Hvor skal vi se en slik lang film med norske undertekster i dagens distribusjonssituasjon? Dokumentarfilmen har nå nesten bare plass på fjernsyn. NRK – her er det noe, som attpåtil er tankevekkende portrettkunst av høy klasse.

PER HADDAL